Europski parlament
2024-2029

USVOJENI TEKSTOVI

P10_TA(2025)0098

Deveto izvješće o gospodarskoj i socijalnoj koheziji

Rezolucija Europskog parlamenta od 8. svibnja 2025. o Devetom izvješću o gospodarskoj i socijalnoj koheziji (2024/2107(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir članke 2. i 3. Ugovora o Europskoj uniji,

– uzimajući u obzir članak 4., članak 162., članke od 174. do 178. i članak 349. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU),

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike[1] (Uredba o zajedničkim odredbama),

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu[2],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1059 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o posebnim odredbama za cilj „Europska teritorijalna suradnja (Interreg)” koji se podupire iz Europskog fonda za regionalni razvoj i iz instrumenata za financiranje vanjskog djelovanja[3],

---

1 SL L 231, 30.6.2021., str. 159., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
2 SL L 231, 30.6.2021., str. 60., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj.
3 SL L 231, 30.6.2021., str. 94., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1059/oj.

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1057 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1296/2013[1],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju[2],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. prosinca 2021. o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1305/2013 i (EU) br. 1307/2013[3],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2020/460 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. ožujka 2020. o izmjeni uredaba (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013 i (EU) br. 508/2014 s obzirom na posebne mjere za mobilizaciju ulaganja u zdravstvene sustave država članica i u druge sektore njihovih gospodarstava u odgovoru na izbijanje bolesti COVID-19 (Investicijska inicijativa kao odgovor na koronavirus)[4],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2020/558 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2020. o izmjeni uredbi (EU) br. 1301/2013 i (EU) br. 1303/2013 u pogledu posebnih mjera radi pružanja iznimne fleksibilnosti za korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova u odgovoru na izbijanje bolesti COVID-19[5],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2020/461 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. ožujka 2020. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2012/2002 radi pružanja financijske pomoći državama članicama i zemljama koje pregovaraju o pristupanju Uniji ozbiljno pogođenima izvanrednim stanjem velikih razmjera u području javnog zdravlja[6],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2020/2221 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1303/2013 u pogledu dodatnih sredstava i provedbenih mehanizama radi pružanja

---

1 SL L 231, 30.6.2021., str. 21., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
2 SL L 231, 30.6.2021., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj.
3 SL L 435, 6.12.2021., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj.
4 SL L 99, 31.3.2020., str. 5., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/460/oj.
5 SL L 130, 24.4.2020., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/558/oj.
6 SL L 99, 31.3.2020., str. 9., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/461/oj.

pomoći u sanaciji krize u kontekstu pandemije bolesti COVID-19 i njezinih socijalnih posljedica te u pripremi zelenog, digitalnog i otpornog oporavka gospodarstva (REACT-EU)[1],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/562 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. travnja 2022. o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013 i (EU) br. 223/2014 u pogledu djelovanja kohezijske politike za izbjeglice u Europi (CARE)[2],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/2039 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013 i (EU) 2021/1060 u pogledu dodatne fleksibilnosti radi odgovora na posljedice vojne agresije Ruske Federacije FAST (Flexible Assistance for Territories – fleksibilna pomoć područjima) – CARE[3],

– uzimajući u obzir program URBACT za održivu gradsku suradnju, pokrenutu 2002.,

– uzimajući u obzir plan EU-a za gradove od 30. svibnja 2016.,

– uzimajući u obzir Teritorijalni program 2030. od 1. prosinca 2020.,

– uzimajući u obzir Deveto izvješće o koheziji, koje je Komisija objavila 27. ožujka 2024.[4], i komunikaciju Komisije od 27. ožujka 2024. o Devetom izvješću o koheziji (COM(2024)0149),

– uzimajući u obzir studiju naslovljenu „Budućnost kohezije EU-a: scenariji i njihovi učinci na regionalne nejednakosti”, koju je u prosincu 2024. izdala Služba Europskog parlamenta za istraživanja,

– uzimajući u obzir izvješće Komisije iz veljače 2024. naslovljeno „Zajedničko stvaranje održive budućnosti – kohezija za konkurentnu i uključivu Europu”[5],

---

1 SL L 437, 28.12.2020., str. 30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2221/oj.

2 SL L 109, 8.4.2022., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/562/oj.

3 SL L 275, 25.10.2022., str. 23., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2039/oj.

4 Europska komisija: Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Deveto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji*, 2024.

5 Europska komisija: Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Zajedničko stvaranje održive budućnosti: kohezija za konkurentnu i uključivu Europu – izvješće Skupine na visokoj razini za budućnost kohezijske politike*, veljača 2024.

– uzimajući u obzir mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora od 31. svibnja 2024. o Devetom izvješću o koheziji[1],

– uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija od 21. studenoga 2024. naslovljeno „Obnovljena kohezijska politika nakon 2027. u kojoj nitko nije zapostavljen – odgovori Odbora regija na Deveto izvješće o koheziji i izvješće Skupine stručnjaka na visokoj razini za budućnost kohezijske politike”,

– uzimajući u obzir izvješće naslovljeno „Budućnost europske konkurentnosti – Strategija za konkurentnost Europe”, koje je Komisija objavila 9. rujna 2024.,

– uzimajući u obzir sporazum usvojen 12. prosinca 2015. u Parizu (Pariški sporazum) na 21. zasjedanju Konferencije stranaka Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama (COP21),

– uzimajući u obzir studiju naslovljenu „Pojednostavnjenje kohezijskih fondova EU-a: rješavanje pitanja administrativnog opterećenja i redundancije”, koju je objavila Glavna uprava za unutarnju politiku Unije u studenome 2024.[2],

– uzimajući u obzir Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća od 7. svibnja 2025. o Instrumentu za razvoj i rast pograničnih regija u EU-u (BRIDGEforEU)[3],

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 3. svibnja 2022. naslovljenu „Stavljanje ljudi na prvo mjesto, osiguravanje uključivog i održivog rasta, oslobađanje potencijala najudaljenijih regija EU-a” (COM(2022)0198),

– uzimajući u obzir mišljenje u obliku pisma Odbora za poljoprivredu i ruralni razvoj[4],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 25. ožujka 2021. o kohezijskoj politici i regionalnim strategijama za okoliš u borbi protiv klimatskih promjena[5],

---

1 SL C, C/2024/4668, 9.8.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4668/oj.

2 Europski parlament: Resorni odjel za strukturnu i kohezijsku politiku, Glavna uprava za unutarnju politiku, *Pojednostavnjenje kohezijskih fondova EU-a – pitanja administrativnog opterećenja i redundancije*, 2024.

3 Još nije objavljeno u Službenom listu.

4 Još nije objavljeno u Službenom listu.

5 SL C 494, 8.12.2021., str. 26.

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 20. svibnja 2021. o preokretanju demografskih trendova u regijama EU-a uz pomoć instrumenata kohezijske politike[1],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. rujna 2021. naslovljenu „Prema snažnijem partnerstvu s najudaljenijim regijama EU-a”[2],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 15. rujna 2022. o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji u EU-u: Osmo izvješće o koheziji[3],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 21. studenoga 2023. o mogućnostima povećanja pouzdanosti revizija i kontrola nacionalnih tijela u okviru podijeljenog upravljanja[4],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 23. studenoga 2023. o iskorištavanju talenta u europskim regijama[5] ,

– uzimajući u obzir svoju rezoluciju od 14. ožujka 2024. naslovljenu „Kohezijska politika 2014. – 2020. – provedba i rezultati u državama članicama”[6],

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za regionalni razvoj (A10-0066/2025),

A. budući da je kohezijska politika u središtu politika EU-a i glavni instrument EU-a za ulaganja u održivi gospodarski, socijalni i teritorijalni razvoj diljem EU-a, kao i za doprinos ciljevima zelenog plana, u sklopu višegodišnjih financijskih okvira za razdoblja 2014. – 2020. i 2021. – 2027.; budući da je kohezijska politika, kako je propisano Ugovorima, ključna za dobro funkcioniranje i uspješno unutarnje tržište promicanjem razvoja svih regija u EU-u, a posebno onih slabije razvijenih;

B. budući da je kohezijska politika potaknula gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu konvergenciju u EU-u, posebno povećanjem bruto domaćih proizvoda, na primjer, država članica srednje i istočne Europe, u kojima je on porastao s 43 % prosjeka EU-a 1995. na oko 80 % 2023.; budući da se u Devetom kohezijskom izvješću ističe da je do kraja 2022. u okviru kohezijske politike pružena potpora više od 4,4 milijuna poduzeća te da je pritom u tim poduzećima otvoreno više

---

1 SL C 15, 12.1.2022., str. 125.
2 SL C 117, 11.3.2022., str. 18.
3 SL C 125, 5.4.2023., str. 100.
4 SL C, C/2024/4207, 24.7.2024., ELI*:* http://data.europa.eu/eli/C/2024/4207/oj.
5 SL C, C/2024/4225, 24.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4225/oj.
6 SL C, C/2024/6562, 12.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6562/oj.

od 370 000 radnih mjesta; budući da se u njemu također ističe da se kohezijskom politikom ostvaruje znatan povrat ulaganja te da će svaki euro uložen u programe za razdoblje 2014. – 2020. i 2021. – 2027. stvoriti 1,3 EUR dodatnog BDP-a u Uniji do 2030.; budući da je kohezijska politika u prosjeku činila oko 13 % ukupnih javnih ulaganja u EU-u[1];

C. budući da se u izvješću Komisije naslovljenom „Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a: ključna postignuća i daljnji koraci”, predstavljenom zajedno s Devetim izvješćem o koheziji, ističe da je 24,6 milijardi EUR, odnosno 8 % stupa ruralnog razvoja zajedničke poljoprivredne politike namijenjeno ulaganjima u ruralna područja izvan okvira poljoprivrede, čime se stvaraju uvjeti za raspravu o budućnosti ruralnih područja;

D. budući da će se u razdoblju od 2021. do 2027. u okviru kohezijske politike uložiti više od 140 milijardi EUR u zelenu i digitalnu tranziciju[2] kako bi se pomoglo u poboljšanju mreža i infrastrukture, poduprlo očuvanje prirode, poboljšale zelene i digitalne vještine i potaknulo otvaranje radnih mjesta i pružanje usluga za javnost;

E. budući da unatoč općepriznatom i dokazanom pozitivnom učinku kohezijske politike na socijalnu, gospodarsku i teritorijalnu konvergenciju i dalje postoje znatni izazovi, koji su posebno obilježeni razlikama u razvoju na podnacionalnoj razini, unutar regija te u regijama uhvaćenima u zamku nedovoljnog razvoja, i učinkom klimatskih promjena, u pogledu demografije, digitalne i zelene tranzicije, povezivosti, ali i održivog gospodarskog razvoja, posebno u najmanje razvijenim regijama te ruralnim i udaljenim područjima;

F. budući da su kohezijska politika i sektorski programi EU-a u više navrata i učinkovito pomogli regijama u pružanju učinkovitog odgovora na izvanredna stanja i asimetrične šokove kao što su kriza uzrokovana bolešću COVID-19, Brexit, energetska kriza i izbjeglička kriza uzrokovana ruskom invazijom Ukrajine, kao i prirodne katastrofe, iako je riječ o dugoročnoj strukturnoj politici, a ne o instrumentu za upravljanje krizama ili referentnom mehanizmu odgovora na izvanredne situacije; budući da su spomenute krize odgodile provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova i da je znatan broj projekata financiranih sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost najvećim dijelom potjecao iz projekata koji su bili predviđeni za ulaganja u okviru kohezijske politike;

G. budući da bi, unatoč mjerama koje su već poduzete za razdoblja 2014. – 2020. i 2021. – 2027., regulatorni okvir kojim se uređuje upotreba i upravljanje instrumentima i sredstvima kohezijske politike

---

1 Europska komisija, *Deveto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji*, op. cit.

2 Europska komisija: *Deveto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji*, op. cit.

trebalo dodatno pojednostavniti, a interoperabilne digitalne alate bolje koristiti i razvijati, uključujući uspostavu sveobuhvatnih digitaliziranih uslužnih centara, u cilju pojednostavnjenja postupaka, poboljšanja povjerenja dionika, smanjenja administrativnog opterećenja, povećanja fleksibilnosti u upravljanju sredstvima te ubrzanja plaćanja, ne samo za relevantna tijela nego i za krajnje korisnike; budući da je potrebno povećati prostor za fleksibilniju upotrebu sredstava, uključujući mogućnost financiranja razvoja proizvoda s dvojnom namjenom; budući da je iznimno važno oblikovati buduću kohezijsku politiku sa strateškim poticajem tijekom razdoblja financiranja, a koji bi se međutim, mogao preispitati u sredini razdoblja financiranja;

H. budući da niska stopa apsorpcije sredstava kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027., koja trenutačno iznosi samo 6 %, nije posljedica nedostatka potreba država članica ili regija, već proizlazi iz kašnjenja u odobravanju operativnih programa, prijelaznog razdoblja između financijskih okvira, davanja prioriteta NextGenerationEU-u od strane nacionalnih upravljačkih tijela, ograničenih administrativnih kapaciteta i složenih birokratskih postupaka; budući da države članice i regije možda neće žuriti s apsorpcijom svih raspoloživih sredstava jer predviđaju moguće produženje prema pravilima N+2 ili N+3;

I. budući da radikalne izmjene regulatornog kohezijskog okvira, od jednog programskog razdoblja do drugog, doprinose stvaranju nesigurnosti među nadležnim tijelima i korisnicima, prekomjernom donošenju propisa, povećanim stopama pogreške (i popratnim negativnim reputacijskim i financijskim posljedicama), kašnjenjima u provedbi i, u konačnici, nezadovoljstvu među korisnicima i općom populacijom;

J. budući da ponekad postoji konkurencija između kohezijskih fondova, kriznih fondova i sektorskih politika;

K. budući da se demografske promjene znatno razlikuju među regijama EU-a, pri čemu se stanovništvo nekih država članica suočava s predviđenim padom u narednim godinama, a za druge se predviđa rast; budući da se demografske promjene odvijaju i među regijama, uključujući odlazak iz udaljenih regija, ali općenito je riječ o odlasku iz ruralnih u urbana područja unutar država članica, pri čemu žene napuštaju ruralna područja u većim brojevima nego muškarci, ali i u velegradska područja, gdje sela oko velikih gradova imaju poteškoća u ulaganju u osnovnu infrastrukturu; budući da se pružanje osnovnih usluga kao što su zdravstvena skrb, obrazovanje i prijevoz mora ojačati u svim regijama, s posebnim naglaskom na ruralna i udaljena područja; budući da je potreban jači fokus na područja koja pate od depopulacije i neadekvatnih usluga, što zahtijeva ciljane mjere za poticanje ostanka mladih kroz poduzetničke projekte, visokokvalitetnu poljoprivredu i održivi turizam;

L. budući da je uzimanje u obzir starenja stanovništva ključno kako bi se zajamčila pravda među generacijama i time ojačalo sudjelovanje, posebno mladih;

M. budući da su urbana područja opterećena novim izazovima koji proizlaze iz priljeva stanovništva u gradove, kao i rastućim cijenama stanovanja i energije, što zahtijeva potreban razvoj stambenih prostora, nove mjere za zaštitu okoliša i uštedu energije, kao što je ubrzana temeljita obnova radi borbe protiv energetskog siromaštva i promicanja energetske učinkovitosti; budući da bi kohezijska politika EU-a trebala doprinijeti cjenovno pristupačnom i dostupnom tržištu stambenih nekretnina za sve ljude u EU-u, posebno za kućanstva s niskim i srednjim dohotkom, stanovnike gradova, obitelji s djecom, žene i mlade;

N. budući da se djelotvornom provedbom Europskog plana za gradove može ojačati sposobnost gradova da doprinesu kohezijskim ciljevima, poboljšati kvaliteta života građana i osigurati učinkovitija upotrebu financijskih sredstava EU-a;

O. budući da se posebna pozornost treba posvetiti ruralnim područjima, kao i područjima zahvaćenima industrijskom tranzicijom i regijama EU-a koje su izložene ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim poteškoćama, odljevu mozgova, klimatskim rizicima i nestašicom vode, kao što su najudaljenije regije, a posebno otoci koji se nalaze na njihovoj periferiji ili na periferiji EU-a, slabo naseljene regije, otoci, planinska područja i prekogranične regije, te obalne i pomorske regije;

P. budući da je ruska ratna agresija na Ukrajinu stvorila novu geopolitičku stvarnost koja snažno utječe na zapošljavanje, gospodarski razvoj i prilike te na opću dobrobit stanovništva koje živi u regijama koje graniče s Ukrajinom, Bjelarusom i Rusijom, kao i u zemljama kandidatkinjama kao što su Ukrajina i Moldova, kojima je stoga potrebna posebna pozornost i potpora, među ostalim putem odgovarajuće prilagodbe kohezijske politike; budući da je taj rat doveo do nezapamćenog broja ljudi koji traže utočište u EU-u, što dodatno opterećuje lokalne zajednice i službe; budući da kolektivna sigurnost EU-a snažno ovisi o vitalnosti i dobrobiti regija koje se nalaze na vanjskim granicama EU-a;

Q. budući da jedinstvena situacija u Sjevernoj Irskoj zahtijeva prilagođeni pristup koji se nadovezuje na koristi programa PEACE, u okviru kojeg će se razmotriti kako šira kohezijska politika može koristiti procesu pomirenja;

R. budući da 79 % građana koji su upoznati s projektima koje financira EU u okviru kohezijske politike smatra da projekti financirani

sredstvima EU-a imaju pozitivan učinak na regije[1], čime doprinose proeuropskom stavu;

S. budući da se opća osviještenost o projektima koje financira EU u okviru kohezijske politike smanjila za 2 postotna boda od 2021.[2], što znači da bi trebalo težiti većoj decentralizaciji kako bi se kohezijska politika još više približila građanima;

1. ustraje u tome da su regionalna i lokalna usmjerenost, lokalizirani pristup i strateško planiranje kohezijske politike, kao i njezin decentralizirani model programiranja i provedbe koji se temelji na načelu partnerstva sa snažnijom provedbom europskog kodeksa ponašanja, uključenosti ekonomskih aktera i aktera civilnog društva te višerazinskom upravljanju, ključni i pozitivni elementi te politike i određuju njezinu učinkovitost; čvrsto smatra da bi se taj model kohezijske politike trebao nastaviti u svim regijama te produbiti gdje je to moguće kao glavni dugoročni investicijski instrument EU-a za smanjenje razlika, osiguravanje gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije i poticanje regionalnog i lokalnog održivog rasta u skladu sa strategijama EU-a, zaštitu okoliša te kao ključni doprinos konkurentnosti EU-a i pravednoj tranziciji, kao i u cilju pružanja pomoći u suočavanju s predstojećim novim izazovima;

2. poziva na jasno razgraničenje između kohezijske politike i drugih instrumenata kako bi se izbjegla preklapanja i konkurencija među instrumentima EU-a, osigurala komplementarnost različitih intervencija te povećala vidljivost i čitljivost potpore EU-a; u tom kontekstu primjećuje da su sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost namijenjena gospodarskom razvoju i rastu, bez posebnog naglaska na gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju između regija; izražava zabrinutost zbog planova Komisije da na europske strukturne i investicijske fondove (ESIF) primijeni pristup koji se temelji na uspješnosti; priznaje da mehanizmi koji se temelje na uspješnosti mogu biti ključni za povećanje učinkovitosti politike i njezine usmjerenosti na rezultate, ali upozorava na univerzalno nametanje modela i izražava ozbiljnu sumnju u ideje za povezivanje isplate europskih strukturnih i investicijskih fondova s ispunjavanjem centralno definiranih ciljeva reformi, tim više ako ciljevi reforme nisu u nadležnosti regionalne razine;

3. protivi se svakom obliku reforme centralizacije programa financiranja EU-a odozgo prema dolje, uključujući one u okviru podijeljenog upravljanja, kao što su kohezijska politika i zajednička poljoprivredna politika, te se zalaže za veću decentralizaciju donošenja odluka na lokalnoj i regionalnoj razini; poziva na veću

---

1 Europska komisija: Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku i Glavna uprava za komunikaciju, *Citizens' awareness and perceptions of EU Regional Policy* (Svijest građana i percepcija regionalne politike EU-a), Flash Eurobarometar br. 531, 2023.

2 Flash Eurobarometar br. 531, 2018.

uključenost lokalnih i regionalnih vlasti te dionika iz gospodarstva i civilnog društva u svim fazama programa EU-a pod podijeljenim upravljanjem, od pripreme i programiranja do provedbe, izvršenja i evaluacije, imajući na umu da se gospodarski i socijalni razvoj regija te teritorijalna kohezija među njima mogu ostvariti samo na temelju dobre suradnje među svim akterima;

4. naglašava da europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) ima ključnu ulogu, uz fondove kohezijske politike, u potpori ruralnim područjima; naglašava da EPFRR mora biti usklađen s pravilima fondova kohezijske politike kako bi se potaknula sinergija i olakšali projekti ruralnog razvoja koji se financiraju iz više izvora;

5. uvjeren je da kohezijska politika može nastaviti ispunjavati svoju ulogu samo ako raspolaže adekvatnim financijskim sredstvima; ističe da to podrazumijeva da buduća kohezijska politika mora raspolagati dostatnim sredstvima za financijsko razdoblje nakon 2027.; naglašava da je potrebno osigurati dovoljno ambiciozno i lako pristupačno financiranje kako bi kohezijska politika mogla nastaviti ispunjavati svoju ulogu glavne investicijske politike EU-a, uz istodobno zadržavanje fleksibilnosti za suočavanje s potencijalnim novim izazovima, uključujući mogućnost financiranja razvoja proizvoda s dvojnom namjenom, te omogućavanje lokalnim vlastima, dionicima i korisnicima da na učinkovit način potiču lokalni razvoj; čvrsto je uvjeren da sposobnost pružanja fleksibilnih odgovora na nepredvidive izazove ne bi trebala dolaziti nauštrb jasne dugoročne strateške usmjerenosti i ciljeva kohezijske politike;

6. naglašava važnost sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira EU-a i preispitivanja programâ kohezijske politike sredinom programskog razdoblja 2021. – 2027. u oblikovanju budućnosti kohezijske politike; ponovno ističe potrebu za ambicioznijom kohezijskom politikom za razdoblje nakon 2027. u sljedećem VFO-u za razdoblje 2028. – 2034.; stoga poziva da se u nadolazećem višegodišnjem financijskom okviru osigura da kohezijska politika i dalje dobiva barem istu realnu razinu financiranja kao u tekućem razdoblju; nadalje, poziva da kohezijska politika ostane zaseban naslov u novom VFO-u; naglašava da bi se kohezijska politika trebala zaštititi od statističkih učinaka koji mogu promijeniti prihvatljivost regija promjenom prosječnog BDP-a EU-a; ponovno ističe potrebu za novim vlastitim sredstvima EU-a;

7. stoga predlaže da sljedeći VFO bude osjetljiviji na nepredviđene potrebe, među ostalim zahvaljujući dovoljnim rezervama i fleksibilnosti od samog početka; u tom pogledu naglašava, međutim, da kohezijska politika nije krizni instrument i da ne bi trebala odstupati od svojih glavnih ciljeva, odnosno od svoje dugoročne investicijske prirode; poziva na jačanje Fonda solidarnosti Europske unije, uključujući pretfinanciranje, kako bi bio manje birokratski i pristupačniji te kako bi se razvio odgovarajući instrument kojim se može primjereno odgovoriti na gospodarske, socijalne i teritorijalne

posljedice budućih prirodnih katastrofa ili zdravstvenih kriza; naglašava da Parlament treba imati odgovarajuću kontrolu nad svim hitnim fondovima i instrumentima;

8. prepoznaje potrebu za upotrebom klasifikacije nomenklature prostornih jedinica za statistiku (NUTS 3) za posebne slučajeve, na način kojim se prepoznaje da nejednakosti u razvoju postoje u svim regijama razine NUTS 2; smatra da regionalni BDP po stanovniku mora ostati glavni kriterij za utvrđivanje sredstava koja se dodjeljuju državama članicama u okviru kohezijske politike; pozdravlja činjenicu da je Komisija, kao rezultat ustrajnih poziva Parlamenta, počela razmatrati dodatne kriterije[1] kao što su emisije stakleničkih plinova, gustoća naseljenosti, razine obrazovanja i stope nezaposlenosti kako bi se pružio bolji socioekonomski pregled regija;

9. naglašava da je uvjetovanost vladavine prava sveobuhvatna uvjetovanost kojom se priznaje i provodi poštovanje vladavine prava, među ostalim kao uvjet koji omogućuje financiranje kohezijske politike kako bi se zajamčilo da se sredstva Unije koriste na transparentan, pošten i odgovoran način uz dobro financijsko upravljanje; smatra da je potrebno ojačati poštovanje vladavine prava i temeljnih prava te osigurati da su sva djelovanja u skladu s podupiranjem demokratskih načela, rodne jednakosti i ljudskih prava, uključujući prava radnika, prava osoba s invaliditetom i prava djece, u provedbi kohezijske politike; ističe važnu ulogu Europskog ureda za borbu protiv prijevara i Ureda europskog javnog tužitelja u zaštiti financijskih interesa Unije;

10. poziva na ulaganje dodatnih napora u pojednostavnjenje, povećanje fleksibilnosti, jačanje sinergije i racionalizaciju pravila i administrativnih postupaka kojima se uređuju fondovi kohezijske politike na razini EU-a te na nacionalnoj i regionalnoj razini, u potpunosti koristeći prednosti tehnologija raspoloživih za povećanje dostupnosti i učinkovitosti, nadovezujući se na postojeći i dobro ustrojeni okvir podijeljenog upravljanja, kako bi se osnažilo povjerenje među korisnicima, čime bi se potaknulo sudjelovanje šireg raspona gospodarskih aktera i aktera civilnog društva u projektima koji se podupiru i kako bi se maksimalno povećao učinak sredstava; poziva na daljnje inicijative kako bi se omogućilo bolje iskorištavanje sredstva iz kohezijskih fondova, uključujući povećane razine sufinanciranja, veće pretfinanciranje i brže povrate ulaganja; poziva na to da lokalna uprava, posebno ona koja predstavlja manje zajednice, bude tehnički osposobljena za bolje administrativno upravljanje sredstvima; stoga naglašava važnost jačanja načela jedinstvene revizije, daljnjeg širenja pojednostavljenih mogućnosti obračuna troškova i smanjenja dupliranja kontrola i revizija koje se

---

1 Europski revizorski sud, *Brzi tematski pregled – Dodjela financijskih sredstava u okviru kohezijske politike državama članicama za razdoblje 2021. – 2027.,* ožujak 2019.

preklapaju s nacionalnim i regionalnim nadzorom za isti projekt i istog korisnika kako bi se uklonila mogućnost ponavljanja pogrešaka u narednim godinama provedbe;

11. poziva Komisiju i države članice da regijama omoguće veću fleksibilnost već u fazi programiranja kako bi se uzele u obzir njihove posebne potrebe i specifičnosti, naglašavajući potrebu za uključivanjem gospodarskih i civilnih aktera; ističe da je tematska koncentracija bila ključan element u usklađivanju kohezijske politike s ciljevima strategije Europa 2020.; stoga traži od Komisije da predstavi sve nalaze u vezi s provedbom tematske koncentracije i da izvuče pouke za buduće zakonodavne prijedloge;

12. uviđa da zelena, digitalna i demografska tranzicija predstavljaju znatne izazove, ali istovremeno i prilike za postizanje cilja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije; uviđa da područja s visokim prihodima statistički mogu prikriti gospodarske probleme u regiji; svjestan je rizika od povećanja regionalnih razlika, produbljivanja društvenih nejednakosti i sve veće „geografije nezadovoljstva” u vezi s procesom tranzicije; naglašava potrebu za postizanjem ciljeva održivosti i klimatskih ciljeva EU-a te za održavanjem zajedničkog gospodarskog rasta jačanjem konkurentnosti Unije; stoga poziva na izradu europske strategije koja jamči skladan rast u Uniji i zadovoljava posebne potrebe pojedinih regija; ponovno potvrđuje svoju predanost ostvarivanju zelene i digitalne tranzicije jer će se time stvoriti prilike za poboljšanje konkurentnosti EU-a; naglašava potrebu za ulaganjem u infrastrukturne projekte kojima se poboljšava povezivost, posebno u održivi, inteligentni promet, te u energetske i digitalne mreže, osiguravajući da su sve regije, uključujući udaljene i slabije razvijene regije, u potpunosti integrirane u jedinstveno tržište i da imaju jednake koristi od mogućnosti koje ono pruža; u tom kontekstu naglašava potrebu za podupiranjem razvoja zelenih industrija poticanjem lokalnih posebnosti i tradicija kako bi se povećala otpornost gospodarskog okruženja i civilnog društva na buduće izazove;

13. poziva na to da kohezijska politika ostane dosljedna s ciljem povećanja inovacija i dovršetka jedinstvenog tržišta EU-a, u skladu sa zaključcima Draghijeva izvješća o europskoj konkurentnosti; ističe, u kontekstu regionalnih razlika, problem trajnog inovacijskog jaza i zalaže se za prilagođen i pristup utemeljen na lokaciji u poticanju inovacija i gospodarske konvergencije diljem regija te smanjenju inovacijskog jaza; poziva na snažniju ulogu lokalnih i regionalnih inovacija u izgradnji konkurentnih istraživačkih i inovacijskih ekosustava te promicanju teritorijalne kohezije; ističe nove inicijative EU-a kao što su regionalne inovacijske doline i partnerstva za regionalne inovacije, čiji je cilj povezati područja s različitim razinama uspješnosti u području inovacija i premostiti inovacijski jaz; smatra da će se tim pristupom ojačati regionalna autonomija, čime

će se lokalnim i regionalnim vlastima omogućiti da oblikuju politike i ciljeve EU-a u skladu sa svojim posebnim potrebama, značajkama i kapacitetima, uz istodobnu zaštitu načela partnerstva;

14. uvjeren je da se kohezijskom politikom i dalje mora poticati načelo pravedne tranzicije i odgovarati na specifične potrebe regija, a da se pritom ne zapostavljaju nijedna regija i nijedna osoba; poziva na nastavak financiranja postupka pravedne tranzicije, pri čemu bi Fond za pravednu tranziciju bio u potpunosti integriran u Uredbu o zajedničkim odredbama i raspolagao većim financijskim sredstvima za programsko razdoblje nakon 2027.; međutim, naglašava da je potrebno procijeniti učinak Fonda za pravednu tranziciju na preobrazbu regija koje ispunjavaju uvjete te, istodobno osiguravajući da on ostane dio kohezijske politike, poboljšati njegov pristup u novom VFO-u na temelju nalaza i konkretnih mjera za osiguravanje gospodarske i socijalne dobrobiti pogođenih zajednica;

15. naglašava potrebu za poboljšanjem odnosa između kohezijske politike i gospodarskog upravljanja EU-a, izbjegavajući pritom pristup koji se temelji na kažnjavanju; naglašava da bi europski semestar trebao biti u skladu s ciljevima kohezijske politike iz članaka 174. i 175. UFEU-a; poziva na sudjelovanje regija u ostvarivanju tih ciljeva i na snažniji teritorijalni pristup; poziva na postupak promišljanja o konceptu makroekonomske uvjetovanosti i na istraživanje mogućnosti da se taj koncept zamijeni novim oblicima uvjetovanosti, koji bi bolje odražavali nove izazove koji su pred nama;

16. zabrinut je zbog sve većeg broja regija u razvojnoj zamci koje stagniraju u gospodarskom smislu i trpe zbog naglog demografskog pada i ograničenog pristupa osnovnim uslugama; stoga poziva na povećano sufinanciranje projekata za jačanje osnovnih usluga; naglašava ulogu instrumenata kohezijske politike u podupiranju različitih regija i lokalnih područja koja se suočavaju s demografskim razvojem koji utječe na pravo ljudi na ostanak, uključujući, među ostalim, izazove povezane s depopulacijom, starenjem stanovništva, rodnim neravnotežama, odljevom mozgova, manjkom vještina i neravnotežom radne snage diljem regija; prepoznaje potrebu za ciljanim gospodarskim poticajima i strukturnim intervencijama kako bi se suzbile te pojave; u tom kontekstu poziva na provedbu ciljanih programa za privlačenje, razvoj i zadržavanje talenata, posebno u regijama sa znatnim odljevom kvalificiranih radnika, poticanjem obrazovnih, kulturnih, poduzetničkih i inovacijskih ekosustava koji su usklađeni s lokalnim i regionalnim gospodarskim potrebama i prilikama;

17. prepoznaje važnost podupiranja i financiranja posebnih rješenja za regije s dugotrajnim i ozbiljnim gospodarskim poteškoćama ili ozbiljnim trajnim prirodnim i demografskim poteškoćama; ponovno ističe potrebu za održavanjem i poboljšanjem pružanja kvalitetnih osnovnih usluga (kao što su obrazovanje i zdravstvena skrb),

prijevoza i digitalne povezanosti tih regija, poticanjem njihove gospodarske diversifikacije i otvaranjem radnih mjesta kao i pružanjem pomoći tim regijama da odgovore na izazove kao što su dezertifikacija ruralnih područja, starenje stanovništva, siromaštvo, depopulacija, usamljenost i izolacija, kao i nedostatak prilika za ranjive osobe kao što su osobe s invaliditetom; naglašava da je potrebno dati prednost razvoju i odgovarajućem financiranju strateških sektora, kao što su obnovljiva energija, održivi turizam, digitalne inovacije i infrastruktura, na način prilagođen gospodarskom potencijalu i resursima svake regije, kako bi se stvorili širi uvjeti za endogeni rast i uravnotežen razvoj u svim regijama, posebno u ruralnim, udaljenim i manje razvijenim područjima, pograničnim regijama, otocima i najudaljenijim regijama; podsjeća na važnost snažnih veza između ruralnih i urbanih područja i posebne potpore ženama u ruralnim područjima;

18. naglašava potrebu za prilagođenim pristupom za najudaljenije regije, kako su definirane u članku 349. UFEU-a, koje se suočavaju s jedinstvenim i kumulativnim strukturnim izazovima zbog svoje udaljenosti, male veličine tržišta, osjetljivosti na klimatske promjene i gospodarske ovisnosti; ističe da ta trajna ograničenja, uključujući veličinu domaćeg gospodarstva, veliku udaljenost od europskog kontinenta, lokaciju u blizini trećih zemalja, dvostruku izoliranost većine tih zemalja i ograničenu diversifikaciju proizvodnog sektora, dovode do dodatnih troškova i smanjene konkurentnosti, zbog čega je njihova prilagodba zelenoj i digitalnoj tranziciji posebno složena i skupa; ističe njihov veliki potencijal za daljnji razvoj ključnih sektora kao što su plavo gospodarstvo, održiva poljoprivreda, obnovljiva energija, svemirske aktivnosti, istraživanje ili ekoturizam, među ostalim kroz poboljšanu regionalnu povezanost; ponavlja svoj dugogodišnji poziv Komisiji da na odgovarajući način razmotri učinak svakog novopredloženog zakonodavstva na najudaljenije regije kako bi se izbjegla nerazmjerna regulatorna opterećenja i negativni učinci na gospodarstva tih regija;

19. naglašava činjenicu da se gradovi i velegradska područja suočavaju s vlastitim izazovima, kao što su znatna područja siromaštva, stambeni problemi, zagušenje prometa i loša kvaliteta zraka, što stvara izazove za socijalnu i gospodarsku koheziju stvorene neusklađenim teritorijalnim razvojem; naglašava potrebu za posebnim programom za gradove i poziva na produbljivanje njihovih veza s funkcionalnim urbanim područjima, čime bi se osnažili manji gradovi i mjesta, kako bi se osiguralo da se gospodarske i socijalne koristi ravnomjernije rasporede na cijelom području; naglašava potrebu za jačanjem koordinacije između inicijativa Europskog plana za gradove i instrumenata kohezijske politike poticanjem integriranog pristupa kojim se uzimaju u obzir teritorijalne posebnosti i novi izazovi; nadalje, poziva na izravniji pristup financiranju EU-a za regionalne i lokalne vlasti, kao i za gradove i gradske vlasti, među ostalim proširenjem upotrebe integriranih teritorijalnih ulaganja;

20. naglašava da je potrebno nastaviti i ojačati ulaganja u cjenovno pristupačno stanovanje u okviru kohezijske politike, prepoznajući njegovu važnost i za regije i za gradove; ističe potrebu za poticanjem promjena relevantnih za ulaganje u stanovanje koje nadilaze dvije trenutačne mogućnosti (energetska učinkovitost i socijalno stanovanje); naglašava važnu ulogu kohezijske politike u uvođenju i koordinaciji tih inicijativa; nadalje, smatra da je važno uključiti cjenovnu pristupačnost stanovanja u inicijativu URBACT;

21. naglašava stratešku važnost snažnih regija na vanjskim granicama za sigurnost i otpornost EU-a; poziva Komisiju da podrži države članice i regije pogođene ruskom ratnom agresijom na Ukrajinu, posebno regije koje se nalaze na istočnoj granici EU-a, revizijom Smjernica o regionalnim državnim potporama[1], s pomoću prilagođenih alata i ulaganja u okviru kohezijske politike te da im pruži potporu da na fleksibilan način iskoriste mogućnosti koje nude fondovi kohezijske politike, uključujući Interreg, kako bi im se pomoglo u suočavanju sa štetnim socioekonomskim posljedicama rata na njihovo stanovništvo i teritorij; nadalje, poziva na pružanje potpore regijama koje graniče sa zemljama kandidatkinjama kao što su Ukrajina i Moldova kako bi se ojačale veze i promicala njihova integracija u EU;

22. ističe dodanu vrijednost teritorijalne suradnje općenito, a posebno prekogranične suradnje; naglašava važnost Interrega za prekogranične regije, uključujući najudaljenije regije; ističe njegovu važnu ulogu u doprinosu njihovu razvoju i prevladavanju prekograničnih prepreka u njima, uključujući, među ostalim, izgradnju prekograničnog povjerenja, razvoj prometnih veza, utvrđivanje i smanjenje pravnih i administrativnih prepreka te povećanje pružanja i korištenja prekograničnih javnih usluga; smatra Interreg glavnim instrumentom EU-a za rješavanje trajnih prekograničnih prepreka s kojima se suočavaju hitne službe te predlaže da se na te usluge stavi veći naglasak; ističe činjenicu da se prekogranična područja, uključujući područja na vanjskim granicama EU-a koja graniče s agresorskim zemljama, često suočavaju s posebnim izazovima; smatra da je potrebno podržati pogranične regije EU-a koje se suočavaju s višestrukim izazovima i da im se moraju osigurati veća sredstva; pozdravlja novu uredbu o Instrumentu za razvoj i rast pograničnih regija u EU-u (BRIDGEforEU); naglašava važnost malih i prekograničnih projekata te naglašava potrebu za učinkovitom provedbom na terenu; poziva Komisiju da potakne države članice da aktivno podupiru kampanje za podizanje razine osviještenosti u pograničnim regijama kako bi se maksimalno povećao učinak prekogranične suradnje;

23. podsjeća na potrebu „potpore koheziji”, a ne samo na oslanjanje na načelo „nenanošenja štete koheziji”, što znači da nijedno djelovanje

---

[1] Komunikacija Komisije od 29. travnja 2021. naslovljena „Smjernice o regionalnim državnim potporama” (SL C 153, 29.4.2021., str. 1.).

ne bi smjelo ometati proces konvergencije ili doprinositi regionalnim nejednakostima; poziva na snažniju integraciju tih načela kao horizontalnih u svim politikama EU-a kako bi se na taj način poduprli ciljevi socijalne, gospodarske i teritorijalne kohezije, kako je navedeno u člancima 3. i 174. UFEU-a; nadalje, poziva Komisiju da izda posebne smjernice o načinu provedbe i primjene tih načela u svim politikama EU-a, obraćajući posebnu pozornost na učinak zakona EU-a na konkurentnost slabije razvijenih regija; ponavlja da se u novim zakonodavnim prijedlozima moraju uzeti u obzir lokalne i regionalne okolnosti; predlaže Komisiji da se osloni na inovativne alate kao što je RegHub (mreža regionalnih središta) za prikupljanje podataka o učinku politika EU-a u regijama; u tu svrhu naglašava potrebu za jačanjem procjene teritorijalnog učinka zakonodavstva EU-a, uz istodobno jačanje teritorijalnih aspekata drugih relevantnih politika; ustraje u tome da bi promicanje kohezije također trebalo smatrati načinom poticanja solidarnosti i uzajamne potpore među državama članicama i njihovim regijama; poziva Komisiju i države članice da nastave ulagati napore u poboljšanje komunikacije o koristima kohezijske politike i njezine vidljivosti, pokazujući građanima opipljiv učinak EU-a i služeći kao ključni alat u rješavanju problema euroskepticizma; pozdravlja pokretanje višejezične verzije platforme Kohesio;

24. sa zabrinutošću primjećuje ozbiljan pad odgovarajućih razina nacionalnog financiranja država članica u korist njihovih siromašnijih regija posljednjih godina; podsjeća na važnost poštovanja pravila EU-a o dodatnosti; poziva Komisiju da osigura da nacionalna tijela propisno uzmu u obzir unutarnju koheziju pri izradi i provedbi projekata strukturnih i investicijskih fondova;

25. ustraje u tome da se, osim prilagodbe regionalnim potrebama, kohezijska politika mora prilagoditi najmanjim razmjerima, tj. da sredstva moraju biti dostupna najmanjim projektima i nositeljima projekata; ističe da su njihove inicijative često najinovativnije i imaju značajan utjecaj na ruralni razvoj; ponavlja da bi ta sredstva trebala biti dostupna svima, bez obzira na njihovu veličinu ili opseg; odobrava poziv Saveza za koheziju za „kohezijsku politiku nakon 2027. u kojoj nitko nije zapostavljen”;

26. naglašava da su kašnjenja u pregovorima o VFO-u, zajedno s činjenicom da su se države članice više usredotočile na programiranje sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost, dovela do znatnih kašnjenja u programskom razdoblju 2021. – 2027.; naglašava važnost pravovremenog dogovora u sljedećem okviru i stoga poziva na to da se Uredba o zajedničkim odredbama i pregovori o proračunu dovrše najmanje godinu dana prije početka novog razdoblja financiranja kako bi države članice mogle pravodobno razviti svoje nacionalne i regionalne strategije financiranja s ciljem osiguranja uspješnog prijelaza na sljedeće

razdoblje financiranja i nastavka mnogih projekata financiranih iz postojećih europskih strukturnih i investicijskih fondova;

27. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Europskom odboru regija te nacionalnim i regionalnim parlamentima država članica.